

TEKNOLOGIYA TA`LIMI METODIKASI FANI VA UNING VAZIFASI

Mamajonova Guluzro Abdurashidovna

*Andijon davlat pedagogika instituti fizika va texnologik
talim V.b dotsent*

O`rinova Oqila Abdurashid qizi

*Andijon davlat pedagogika instituti Texnologik ta`lim
3-bosqich talabasi*

Voxidova Gulchiroy Farxodjon qizi

*Andijon davlat pedagogika instituti Texnologik ta`lim
3-bosqich talabasi*

Annotatsiya: Texnologiya ta`lim metodikasi faninig maqsadi talabalarni umumiy o`rta ta`lim maktablarining "Texnologiya" fanini Davlat ta`lim standarti (DTS) asosida tashkil etish va o`qitish, pedagogika, psixologiya va maxsus fanlardan olgan bilimlarini mujassamlashtirgan holda ta`lim-tarbiya jarayonini tashkil qilish va amalga oshirish yo`llarini bo`lajak texnologiya ta`lim o`qituvchilarini metodikaga oid bilim, ko`nikma va malakalar bilan qurollantirishdan iborat. Mazkur maqolada texnologiya fanini o`qitish metodikasi fanida talabalar o`qitish printsiplari va mazmuni, shakl va metodlari, texnologik ta`limi yo`nalishi bo`yicha dasturlar mazmuni, texnologiya ta`limi darslari va darsdan tashqari ishlarda o`quvchilarning fikrlash qobiliyatlarini o`stirish, o`quv va metodik adabiyotlarni o`rganish hamda tahlil qilish, darslarni rejalashtirish, me`yoriy hujjatlarni yuritish, texnologiya ta`limi o`quv xonalarining jihozlanishi, pedagogik amaliyotning maqsadi, vazifalari va mazmuni, kurs ishlarini bajarish, o`quv- moddiy texnik baza tahlili, respublika ta`lim markazi, tashxis markazi faoliyati bilan tanishadilar.

Kalit so`zlar: Umumtexnika, texnik va pedagogik fanlar, texnologiya, didaktika, metodologiya, "Ta`lim to`g`risida"gi qonun, mehnat ta`limi.

МЕТОДОЛОГИЯ ОБРАЗОВАНИЯ НАУКИ И ЕЕ ФУНКЦИИ

Аннотация: Целью предмета «Технология образования» является организация и обучение учащихся предмету «Технология» общеобразовательных школ на основе Государственного образовательного стандарта (ГСО), интегрирующего знания, полученные по педагогике, психологии и специальным предметам. Организация и реализация образовательного процесса заключается в оснащении будущих учителей технологического образования методическими знаниями, навыками и квалификацией. В данной статье рассматриваются принципы и содержание, формы и методы обучения студентов методике преподавания технологии,

содержание программ по направлению технологического образования, исследования мыслительных способностей учащихся на занятиях по технологическому образованию и во внеклассной деятельности. изучение и анализ учебно-методической литературы, планирование уроков, ведение нормативной документации, оборудование кабинетов технологического обучения, цель, задачи и содержание педагогической практики, курс выполнять свою работу, анализировать учебно-материально-техническую базу, знакомиться с деятельностью республиканского образовательного центра, диагностического центра.

Ключевые слова: Общее машиностроение, технические и педагогические науки, технология, дидактика, методология, Закон об образовании, трудовое воспитание.

THE SCIENCE OF TECHNOLOGY EDUCATION METHODOLOGY AND ITS FUNCTION

Abstract: The purpose of the subject of technology education methodology is to equip future technology education teachers with knowledge, skills, and qualifications related to the methodology of organizing and teaching students the subject "Technology" in general secondary schools based on the State Educational Standard (SES), and ways to organize and implement the educational process, integrating knowledge gained from pedagogy, psychology, and special disciplines. In this article, students will learn about the principles and content, forms and methods of teaching technology in the subject of teaching methods, the content of programs in the direction of technological education, the development of students' thinking skills in technological education lessons and extracurricular activities, the study and analysis of educational and methodological literature, lesson planning, maintaining regulatory documents, the equipment of technological education classrooms, the purpose, tasks and content of pedagogical practice, the implementation of coursework, analysis of the educational and material technical base, the activities of the Republican Educational Center, the Diagnostic Center.

Keywords: General technical, technical and pedagogical sciences, technology, didactics, methodology, the Law "On Education", labor training.

KIRISH

Oliy ta'lim tizimini rivojlantirishda yurtboshimiz tomonidan belgilab berilgan bir qancha strategik masalalarga asosan ta'lim sohasini modernizatsiya qilish, ijtimoiy-iqtisodiy jihatdan barqaror rivojlantirish uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlash sifatini oshirish, xalqaro standartlar asosida yuqori malakali, kreativ fikrlaydigan, mustaqil qaror qabul qila oladigan kadrlar tayyorlash, ularni intellektual qobiliyatlarini

namoyon etishi va ma'naviy barkamol shaxs sifatida shakllantirish uchun shart-sharoitlar yaratish kabi bir qancha dolzarb vazifalar belgilab berilgan. Ushbu dolzarb vazifalarni amalga oshirishda barcha fan sohlarini tubdan takomillashtirish, O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risidagi Qonuni", "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"da belgilab berilgan davlat ta'lim standartlari asosida to'g'ri ishlab chiqish maqsadga muvofiq. Ilmiy didaktik ma'lumotlar, kuzatishlar shundan dalolat beradiki, mazkur maqola talaba yoshlarning idroki va tasavvuriga ta'sir ko'rsatib real borliqning ayrim jihatlarini to'liq anglash, ijodiy qobiliyatlarini mukammallashtirish, bilish faoliyatlarini rivojlantirish, iroda, his tuyg'ularini takomillashtirishni yo'lga qo'yishni, yoshlarni kasbiy, ijodiy bilim, ko'nikma va malakalarini chqurroq o'zlashtirish imkonini yaratadi.

Shuningdek, maqolada o'quv mussasasida bo'lishi lozim bo'lgan o'quv ko'rsatmali metodlar, shakllari, texnologiyalarining muhimligi, texnologiya fani o'quv-tarbiya jarayonlarini samaradorligini oshirishdagi ahamiyati, ko'rgazmali qurollar, tarqatma materiallarni tayyorlash haqida ham ma'lumotlar bayon qilingan.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYASI

Bizga ma'lumki, bilim va ko'nikma bir biri bilan chambarchas bog'liqdir. Maktabni bitirib chiquvchi yosh avlod texnik bilimlar malaka va ko'nikmalar bilan qurollangan bo'lishi kerak. O'quvchilarda mehnat qilishga muhabbat, mehnat qilish birinchi ixtiyoriy ekanligini tarbiyalash texnologiya ta'limi darslarida amalga oshiriladi.

Kasbiy tayyorgarlikni ajiralmas qismi o'quv ustaxonasida olib boriladigan texnologiya ta'lim darslaridir. Texnologiya ta'limi darslaridan o'quvchilar tikuvchilik, gazlamalarga ishlov berish hamda tikuv mashinalarida ishlov berish buyicha ma'lumotga ega bo'ladilar. Ishlov beruvchi asboblardan tanishadilar va shu asboblardan bilan ish operatsiyalarini bajaradilar.

Texnika taraqqiyoti elektrlashtirish, mexanizatsiyalash va ish jarayonini avtomatlashtirish yuzasidan bilimga ega bo'ladilar. Sanoatning rivojlanishi va xalq xo'jaligining barcha sohalaridagi texnika taraqqiyoti malakali ishchi kadrlar tayyorlash hamda ularning professional mahoratlarining oshirishiga borgan sari yuqori talablar qo'yilmoqda. O'rganilayotgan kasblarni chuqur va puxta egallab olishlari ishlab chiqarish malakasini yanada mukammallashtirilishi va mehnat unumdorligini oshirishlari uchun ular hozirgi zamon texnikasi va texnologiyasi asoslarini bilishlari shart.

TADQIQOT NATIJALARI

"Texnologiya ta'limi metodikasi" pedagogika fanining bir tarmog'i sifatida o'z ob'yektivlari, vazifalari va tadqiqot metodlariga ega.

Texnologiya ta'limi jarayoni, shu jarayonning barcha jihatlarini:

- o'quv materialining mazmuni;

- o'qitish metodlari;
- o'quvchilarning bilish faoliyati;
- o'qitish natijalari;
- pedagogik texnologiyalardan foydalanish va boshqalar o'rganish ob'yekti hisoblanadi.

Bu jarayonning barcha tamoni o'rganish o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak.

Pedagogika fanining tarmog'i sifatida texnologiya ta'limi metodikasi oldiga quyidagi asosiy tadqiqot vazifalarni qo'yadi

1. Texnologiya ta'limi vazifalarini asoslash, ularning tarbiyaviy va ta'limiy ahamiyatini ochib berish.
2. O'quv materialini mazmunini asoslash.
3. Ta'lim jarayonini tashkil etish.
4. Sinfdan va maktabdan tashqari ishlar mazmuni va metodikasini asoslash.

Yuqoridagi ko'rsatilgan barcha vazifalarni hal qilishda texnologiya ta'lim metodikasi quyidagi asosiy ilmiy tadqiqot metodlariga asoslanadi.

1. Kuzatish.
2. Eksperiment.
3. Ilg'or pedagogik tajribani o'rganish va umumlashtirish.
4. Nazariy tadqiqotlar.

Pedagogika fani o'sib kelayotgan yosh avlodni o'sish hamda hayotga tayyorlash qonuniyatlarini o'rgatadi va o'rganadi. Tarbiya jarayonida shunchalik muhim va ko'p qirraligidan pedagogika fanidan ayrim fanlar ajralib chiqdi. Fizika o'qitish metodikasi, Matematika o'qitish metodikasi, Texnologiya ta'limi ni o'qitish metodikasi kabi fanlardir. Texnologiya metodikasi ham o'z navbatida ayrim qismlardan iboratdir.

Hozirgi davrda boshlang'ich ta'lim metodikasi 1-4 sinf, 5-9 sinflarda o'quv ustaxonasida qo'llaniladigan metodika. Qishloq xo'jalik yeridagi tajriba-amaliy hamda mayishiy xizmat ko'rsatish metodikalari mavjud.

Maktab o'quv ustaxonalarida texnologiya ta'limi metodikasi o'z oldiga o'quvchilarni texnika asoslari bilan tanishtirish, o'rgatish orqali ularda bilim va malakalarni texnologik tizim asosida oshirishni o'z oldiga vazifa qilib qo'ydi. Kasbiy tayorgarlikda milliy o'zlikni anglashni oshirish, vatanparvarlikni shakllantirishni, o'z vatani uchun g'ururlanish tuyg'usining, baynalmillik, o'z xalqining boshqa millat va elatlarning milliy-madaniy va tarixiy an'alariga hurmat tuyg'ularini shakllantirishni talab etuvchi respublikaning xalqaro hamjamiyatiga integratsiyalashuvi. Mehnat ta'limi fanining fan sifatida umumiy o'rta ta'lim maktablariga kirib kelishi sobiq ittifoq yillariga to'g'ri keladi. Bu davrlarda mehnat ta'limi fani ishlab chiqarish mehnati bilan uyg'unlashtirildi. Bir guruh o'qituvchilar va metodistlar maktabda o'qitiladigan fanlarni hayot bilan bog'lash uchun maktabda

mehnat ta'limi fanining mustaqil fan sifatida kiritilishi zarurligi taklifini beradi. Ikkinchi guruh pedagoglar birinchi guruh fikrlarini inkor qilib, maktab o'quv rejasidan o'rin olgan boshqa fanlarni o'qitish orqali ham mehnatga o'rgatish mumkinligini ma'qullaydi. 1920-yildan boshlab mehnat ta'limi maktab o'quv rejasida fan sifatida emas, balki kompleks tizim, keyinchalik loyiha tizimi asosida o'qitila boshlandi. 1932-yilda boshlang'ich va o'rta maktablarning o'quv dasturlari va rejimi to'g'risidagi qarorida maktablarda fan asoslarini predmetli o'qitish ishlab chiqiladi. O'quv rejasiga boshqa o'quv fanlari bilan bir qatorda mehnat ta'limi ham mustaqil predmet bo'lib kirdi. Bu davrda mehnat ta'limi o'qituvchisi mutaxassislari ta'minlanmaganligi, moddiy baza yaratilmaganligi sababli 1937- yilda maktablarda mustaqil o'quv fani sifatidagi mehnat ta'limi tugatildi. 1952- yilda mehnat ta'limiga jamoatchilik e'tibori qaratildi va 13 maktabda politexnik ta'lim va mehnat tarbiyasini rivojlantirish zarurligi ko'rsatildi. 1954-yilda mehnat ta'limini o'rta maktab o'quv rejasiga o'sib kelayotgan yosh avlodni kamol toptirish vositalaridan biri sifatida kiritildi. Shu yillardan boshlab mehnat ta'limi fanida o'quvchilarni kasbiy tayyorlash yo'lga qo'yildi va 200 turdagi kasblarga tayyorlandi. Ma'lumki, bu davrda ishlab chiqarish sanoatini rivojlantirishga katta ahamiyat berildi. 1984-yilda mehnat ta'limiga ajratilgan umumiy soat ikki barobarga oshdi, o'quvchilar unumli mehnatga va shu bilan birgalikda ishlab chiqarish mehnatiga o'rgatildi. Bunda 8-9-sinflarda profilli o'qitish boshlandi va "Ishlab chiqarish asoslari va kasb tanlashga yo'llash" fani kiritildi⁵. 2010-yilda davlat ta'lim standarti hamda o'quv dasturlari mehnat ta'limi yo'nalishlari bo'yicha o'zaro integratsiyalashtirilib, 5ta yo'nalish 3taga keltirildi, ya'ni: "Gazlamaga ishlov berish texnologiyasi" va "Pazandachilik asoslari" yo'nalishlari mazmunan umumlashtirilib, "Servis xizmati" yo'nalishi; "Yog'ochga ishlov berish texnologiyasi" va "Metalga ishlov berish texnologiyasi" yo'nalishlari umumlashtirilib, "Texnologiya va dizayn" yo'nalishi mazmuni ishlab chiqildi. "Qishloq xo'jaligi asoslari" yo'nalishi zamonaviy talablar darajasida modernizatsiya qilinib, uning mazmuni hamda ishlab chiqarish asoslari va kasb tanlashga yo'llashga oid bilimlar bilan to'ldirildi. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining o'quv rejasida mehnat ta'limi o'quv faniga 1-4-sinflarda haftasiga 1 soatdan, 5-7-sinflarda 2 soatdan va 8-9- sinflarda 1 soatdan vaqt yuklamasi ajratilgan. Hammasi bo'lib bir yilga 407 soat o'quv yuklamasi bajarilishi belgilangan. 8-9 sinflarda "Xalq hunarmandchiligi", "Ishlab chiqarish asoslari" bo'limlarida o'quvchilarga xalq hunarmandchiligini zamonaviy dizayn ko'rinishida mahsulot tayyorlash va ularni bozor munosabatlariga o'rgatish kiritildi

MUHOKAMA

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 15 martdagi umumiy o'rta ta'lim to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqidagi hamda 2017 yil 6 apreldagi "Umumiy o'rta va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limining davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida"gi qarorlari o'qitish tizimini yangi bosqichga

ko‘tarishga imkon yaratadi. Umumta‘lim tizimida davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev ilgari surgan O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasining ijtimoiy soha rivojiga doir tegishli yo‘nalishida ta‘lim bo‘yicha ustuvor vazifalar belgilandi.

XULOSA

Shu o‘rinda o‘quvchilarni kasb-hunarni to‘g‘ri tanlashga yo‘naltirish maqsadida “Mehnat ta‘limi” fani ham “Texnologiya” fani deb o‘zgartirildi va bugungi kun talabidan kelib chiqib, ko‘p tarmoqli yo‘nalishlarga asoslangan holda qayta ishlandi. “Mehnat ta‘limi” fanining “Texnologiya” fani deb o‘zgartirilishi ushbu fan sohasini yanada boyitish, uni texnologiyalashtirish, ya‘ni fanga innovatsion texnologiyalarni olib kirish, innovatsion faoliyatni yaratish, mahsuldorlikni oshirish kabi jadal suratlarni ro‘yobga chiqarish, shu bilan birga fanni takomillashgangan qirralarini ochish kabi bir qancha vazifalardan iboratdir.